

ממרו הגאון ר' ברוך דב לייבוויץ זצ"ל

ר"מ דישיבת "כנסת בית יצחק"

בענין משכון *

מעטם שמירה, חבל אם נימא משום דקני דמי הכלואה במשכון, אז אפשר חלוי בשעת משיכת המשכון.

עוד הקשה בלח"מ דלפ"מ שפסק הרמז"ס דאסור להכנס לבית חדרו למשכנו שלא ברשות משום דכתיב בחוץ תעמוד למה לא הביאה צמין איסורי המלות.

והנה ציחור דמאי טעמא לא כוי ניתן להשלומין אפשר לומר דהרמז"ס לטעמי דסובר דהא דקני לי מדר"י לא כוי אלא כש"ש ח"כ נחא דאימח שייכא ניתן להשלומין דוקא בגזילה דמעשה בגזילה כיה העצירה והיא המחייבת צממון שפיר מקרי ניתן להשלומין. וכן כל כי האי גוונא, משא"כ במלוה על המשכון העצירה היא מעשה הלקיחה והחיוז הוא רק מחורת שמירה, אבל מעשה הלקיחה אינה מחייבת זה לא כוי ניתן להשלומין [אמנם עדיין לריך ישב בסוגיא במכות ע"ז דמצואר להדיא דמקרי ניתן להשלומין דנשרף המשכון] והראש"ד לטעמי דס"ל דלקיחת המשכון קני להחייב צאונסין והיינו מעטם דממון החוז קני בהחפץ וא"כ מעשה הלקיחה מחייבת אותו צאונסין וא"כ שפיר כוי ניתן להשלומין.

הרמז"ס צפ"ג מה' מלוה ולוה הל"ג, כתב. אסור להכנס לבית חדרו ליקח משכון ואם לקח עבר בלא מעשה ואין לוקה מפני שהוא נחלק לעשה ואם נשרף המשכון לוקה, והראש"ד השיג עליו דמצואר במכות דף ע"ז העטם משום דניתן להשלומין וא"כ אף דנשרף פטור ממלקות. ועוד יש מחלוקת הרמז"ס והראש"ד צפ"ג מגזילה ואצידה הלע"ז, דאם נכנס לביתו למשכנו כתב הרמז"ס דהוי גזלן, והראש"ד השיג עליו וכתב דאינו גזלן וצ"ל ס"י ע"צ סק"ט הקשה על הרמז"ס שהוא בעלמא פסק בה' שכירות פרק ו' הל"א דהא דקני משכון מדר' יצחק הוא דוקא להחייב בגניבה ואצידה, אבל לא צאונסין ואפי' שלא ברשות הא כיון שנעשה גזלן ח"כ כי לו להחייב צאונסין. והנה דעת הראש"ד שם כשיטת רש"י דקני להחייב צאונסין והסביר הגר"ח ז"ל מצריסק טעם שיטת רש"י דלהכי חייב צאונסין משום דקני משכון אליבא דר' יצחק היינו שיש לו דמי הכלואה בחפץ זה (אין דעם משכון ליגע דער חוז) וכשנאצד החפץ אצדה גם הכלואה, ולפי"ז יכ"י נפ"מ דצומד כרי משלם בשעת שצורה ומח, וכו' אם צאו

(*) פרשימות שפירשתי בשיבת "כנסת בית יצחק" בחלגא.

והנה צ"מ דף קי"ג אמר שמואל
 שליח צ"ד מנחה נתוחי אבל משכוני לא,
 גבקי הרא"ש מ"ט משכוני לא הא כופין
 על מלות עשה ותירץ דהא דאסרינן דוקא
 ליקח בתורה משכון, אבל אם צא ליקח
 בתורה גוציינא נכנס אפי' לביתו, אבל
 הרמז"ם חינו מחלק, וז"ל דדעת הרמז"ם
 דהא דאסרה התורה ליקח מציתו היינו
 דאין זה מלות עשה על הצ"ד רק דינו
 גוציינא הוא כך דדוקא חוץ מציתו, אבל
 ליקח מציתו, צכ"ג לא נתנה לו התורה
 רשות דינו גוציינא, ולא קשה לפי"
 קושי הרא"ש שהק' שכופין על מ"ע כיון
 דגילתה התורה דכך הוא דינו גוציינא,
 ולפי"ז מתורן קושי הלח"מ דהרמז"ם
 סובר דבחון תעמוד לא הוי מ"ע רק
 סדר לדינו גוציינא.

ומה שהק' הש"ך כיון דנעשה גזלן
 כשמשכנו שלא צרעות אחאי לא הוי אלא
 ש"ש, אמר בזה הגר"ח ז"ל מצריסק
 שיש פעמים גזלן רק לענין איסור גזילה
 ולא לענין חיוב אונסין כמו שנסתפק
 בשיעור מקוצלת צגונז ע"מ למיקט צריש
 אחיכו נשך אם רק דעובר על לאו דגניבה
 ולא קני להתחייב באונסין, א"כ הי"ג
 כיון שנטל למשכנו לחוד ולא להיות שלו
 איכא כאן רק איסור גזילה ולא להתחייב
 באונסין, ונלטרך לומר דאפי' צנטלו
 לגוציינא ליכא מעשה גזילה דהרמז"ם
 מיירי בכל אופנים, וז"ע.

אמנם זה ודאי היכא דתצרה או
 שתי אח"כ ודאי הוי גזלן להתחייב אף
 דמטיקרא לא הוי גזלן אלא לענין איסור

לחוד מ"מ עכשיו נגמרה גזילתו
 דמטיקרא, דדעת הרמז"ם בתצרה או
 שתי דהוי גזילה ולא מזיק [ובדבר זה
 נחלקו הקלות והנחיצות, עי' בקלוב"ח
 סימן ל"ד סק"ג] והרא"י, שבי הרמז"ם
 צפ"א מגניבה הל"צ דאם גזל מציתא
 דחמרא ואח"כ שתי ומטיקרא שויה
 זוזא וצשעת שצירה שויה ד' דמשלם
 תשלומי כפל ד' ואם נאמר דלא הוה
 אלא מזיק אח"כ הי' לו לשלם כפל רק
 חד זוזא אלא ש"מ דצגונז וגזלן הוי
 שתי או תצרה גמר הגזילה ולא מזיק
 [זה חידוש גדול].

ולפי"ז מתורן קושי הרא"ש צ"ד
 מסוגיא דמכות דהא דאיתא שם דהוי
 לאו הניתן לתשלומין היינו דמטיקרא
 קפריך דמשכון משכחת לה צטלו ולא
 צטלו [עיי"ש היעב צסוגיא] קיימו ולא
 קיימו וע"ז מתרץ דהוי ניתן לתשלומין
 והיינו דלא משכחת לה צטלו דהא אם
 צטלו צידים הוי עכשיו גמר הגזילה
 דמטיקרא ואיכא נמי חיוב תשלומין,
 ושפיר הוי ניתן לתשלומין דהא התשלומין
 דהשתא הוי נמי צעד מעשה הלקיחה
 רק הלקיחה צעלמה לא היחה צכחה
 לחייב בתשלומין והשתא כשתצרה עשה
 גמר הגזילה, אבל הרמז"ם דפסק קיימו
 ולא קיימו ואפי' נשרף מאליו לוקה אח"כ
 היכא דנאצד ממילא יתחייב מלקות ולא
 הוי ניתן לתשלומין משום דליכא חיוב
 ממון צעד הגזילה כיון דלא הוי גזלן
 אלא לענין איסור לחוד ועכשיו ליכא
 שצירה צידים.